

Received / Primljeno
2026-02-16 / 16-02-2026.Accepted / Prihvaćeno
2026-05-04 / 04-05-2026**Hrvoje Šlezak
Zdenko Braičić
Danijel Jukopila**

Sociodemographic change and migration in a Roma settlement in Međimurje County: the case of Kvitrovec

Sociodemografske promjene i migracije u romskom naselju u Međimurskoj županiji: slučaj Kvitrovca

Using the example of the Roma settlement Kvitrovec in Međimurje County, Republic of Croatia, the paper analyses recent sociodemographic and migration characteristics of the Roma population in Međimurje County. The research was conducted in late 2024 and early 2025 via a household-level survey questionnaire in the studied settlement. Using the total coverage method, one adult representative from each of the thirteen households was surveyed. The survey questionnaire covered various socio-demographic characteristics of the population of the studied settlement, including characteristics of natural movement and migration, age-gender, educational and economic structure. A comparison of the results obtained with the results of previous research indicates a significant process of change in certain socio-demographic and economic structures and processes, with an emphasis on emigration from the studied Roma settlement, with the simultaneous presence of traditional and modern mobility patterns. Using the theoretical framework of aspirations and abilities, the results indicate that economic integration of the Roma community acts as a catalyst for migration and point to the conclusion that access to the financial market, enabled by employment and permanent income from employment, is an effective instrument for breaking spatial segregation via the realization of economic opportunities for spatial mobility.

Key words: Međimurje, Roma people, migration, integration, aspirations-capabilities framework, Kvitrovec

Na primjeru romskoga naselja Kvitrovec u Međimurskoj županiji (Republika Hrvatska) rad analizira recentna sociodemografska i migracijska obilježja romskoga stanovništva Međimurske županije. Istraživanje je provedeno krajem 2024. i početkom 2025. godine putem anketnoga upitnika na razini kućanstava u istraživanom naselju. Metodom potpunoga obuhvata ispitan je po jedan punoljetni predstavnik iz svakoga od ukupno trinaest kućanstava. Anketnim upitnikom obuhvaćena su različita sociodemografska obilježja stanovništva istraživanoga naselja uključujući obilježja prirodnoga kretanja i migracija, dobno-spolne, obrazovne i ekonomske strukture. Usporedba dobivenih rezultata s rezultatima prethodnih istraživanja upućuje na značajan proces promjene određenih sociodemografskih i ekonomskih struktura i procesa s naglaskom na emigraciju iz istraživanoga romskog naselja uz istovremenost tradicionalnih i modernih obrazaca mobilnosti. Koristeći se teorijskim okvirom aspiracija i sposobnosti, rezultati upućuju na to da ekonomska integracija romske zajednice djeluje kao katalizator migracije te upućuju na zaključak da je pristup financijskom tržištu, omogućen zapošljavanjem i stalnim prihodima od nesamostalnoga rada, učinkovit instrument razbijanja prostorne segregacije putem ostvarenja ekonomskih mogućnosti prostorne mobilnosti.

Ključne riječi: Međimurje, Romi, migracije, integracija, okvir aspiracija i sposobnosti, Kvitrovec

Introduction

The Roma are the largest ethnic minority in Europe. Despite decades of policies intended to promote their social inclusion, they remain the most discriminated-against and marginalized minority in Europe. The European Union Agency for Fundamental Rights (2025b) states in its press release that despite improvements in certain areas of life, Roma still face widespread poverty, discrimination, and segregation.

The results of a major 2024 study by the European Union Agency for Fundamental Rights indicate positive developments, particularly in education, healthcare, employment, and housing, while levels of poverty and segregation remain high or are taking on new forms (European Union Agency for Fundamental Rights, 2025a). A comparison of these results with previous surveys conducted in 2016 and 2019 shows that, at the European Union level, there has been an moderate, partial improvement for Roma across a greater number of key indicators proposed by the EU Strategy Framework for Roma Equality, Inclusion and Participation (European Commission 2020).

The aforementioned research did not include the Republic of Croatia as part of the European Union. Although the Roma community in Croatia is relatively small compared with the Roma communities in the countries covered by the aforementioned study, the issue of the Roma, their rights, and their prospects for integration remains important for the Republic of Croatia, especially in regions where the Roma make up a significant share of the total population. The social and economic aspects of Roma integration are the focus of all Roma inclusion policies, from the EU Strategic Framework for Roma Equality, Inclusion and Participation (European Commission 2020) to the National Plan for the Inclusion of Roma for the period of 2021 to 2027 (Government of the Republic of Croatia, 2021), the previous National Strategy for the Inclusion of Roma for the period of 2013 to 2020 (Government of the Republic of Croatia, 2012), and the action plans of regional self-government units such as the Međimurje County Roma Inclusion Action Plan of 2013 to 2015 (Međimurje County, 2013). Strategic documents and research almost completely neglect the demographic and geographic aspects of integration.

Uvod

Romi su najveća europska etnička manjina. Unatoč desetljećima provedbe politika za njihovo socijalno uključivanje do danas su ostali najdiskriminiranija i najmarginaliziranija manjina u Europi. Agencija Europske unije za temeljna prava (2025b) u svojem priopćenju navodi da se Romi unatoč poboljšanjima u određenim područjima života još uvijek suočavaju s raširenom pojavom siromaštva, diskriminacije i segregacije.

Rezultati velikoga istraživanja Agencije Europske unije za temeljna prava iz 2024. upućuju na određene pozitivne pomake, ponajviše u području obrazovanja, zdravstvene skrbi, zapošljavanja i stanovanja, dok istovremeno razina siromaštva i segregacije ostaje visoka ili poprima nove oblike (Agencija Europske unije za temeljna prava, 2025a). Usporedba rezultata s prethodnim istraživanjima provedenima 2016. i 2019. pokazuje da je na razini Europske unije u prosjeku došlo do djelomična poboljšanja za Rome u većem broju glavnih pokazatelja koji su predloženi Strateškim okvirom EU-a za jednakost, uključivanje i sudjelovanje Roma (Europska komisija 2020).

Navedeno istraživanje nije obuhvatilo Republiku Hrvatsku kao dio Europske unije. Iako je romska zajednica u Hrvatskoj relativno mala u odnosu na romske zajednice u državama obuhvaćenima prije spomenutim istraživanjem, pitanje Roma, njihovih prava i mogućnosti integracije ostaje važno pitanje za Republiku Hrvatsku, pogotovo za njezine dijelove u kojima Romi čine znatan udio u ukupnom stanovništvu. Socijalni i ekonomski aspekti integracije Roma u fokusu su svih politika za uključivanje Roma, od Strateškoga okvira EU-a za jednakost, uključivanje i sudjelovanje Roma (Europska komisija, 2020), Nacionalnoga plana za uključivanje Roma za razdoblje od 2021. do 2027. godine (Vlada Republike Hrvatske, 2021), prethodne Nacionalne strategije za uključivanje Roma, za razdoblje od 2013. do 2020. godine (Vlada Republike Hrvatske, 2012) te akcijskih planova jedinica regionalne samouprave poput Akcijskoga plana uključivanja Roma Međimurske županije od 2013. do 2015. godine (Međimurska županija, 2013). Strateški dokumenti i istraživanja gotovo potpuno zanemaruju demografske i geografske aspekte integracije.

Certain studies in the Republic of Croatia provide a general overview of the state of the Roma community in Croatia. One such more comprehensive recent study resulted in a publication titled “Inclusion of Roma in Croatian Society: A Survey of Basic Data” (Kunac et al., 2018). Despite the detail of the aforementioned research in certain segments, the results only describe the state of the structure of the targeted aspects of Roma life. However, the question of the changes and directions of certain processes within the Roma community remains poorly understood in research. The integration of the Roma community, as a fundamental goal of national and local policies for Roma inclusion, is a dynamic process that entails certain changes. It is precisely the changes within the Roma community that are key to understanding the effects of the integration process. Certainly, the integration process is not and cannot be universal everywhere, but is subject to the influences and particularities of various regional and local environments. Therefore, there is a need to conduct smaller, in-depth studies at the (micro)local level to gain insight and understand the needs of individual Roma communities, and to enable the development of effective measures and activities by regional and local self-government units aimed at fostering the further integration of Roma into Croatian society.

This paper, using the example of the local Roma community in the Roma settlement of Kvitrovec, attempts to shed light on recent changes in the Roma community of Međimurje County by comparing its findings with those of previous, similar local-level studies in the immediate regional environment of the county under investigation.

The Međimurje County (Fig. 1) is the smallest and northernmost county of the Republic of Croatia. It is an area where about 40% of all Croatian Roma live, and they represent the largest national minority (DZS, 2022). In Međimurje, Roma mostly live in 12 Roma settlements (Šlezak, 2024), which are spatially segregated from the majority Croatian settlements (Šlezak, 2009; 2023).

From a demographic perspective, the Roma population has quite different characteristics compared to the majority population. Several studies to this date have documented the peculiarities of the natural movement of the Roma national minority. Using

Istraživanja u Republici Hrvatskoj uglavnom daju općenit uvid u stanje romske zajednice u Hrvatskoj. Jedno od obimnijih novijih istraživanja rezultiralo je objavom publikacije *Uključivanje Roma u hrvatsko društvo: istraživanje baznih podataka* (Kunac i dr., 2018). Unatoč detaljnosti navedenoga istraživanja u određenim segmentima rezultati upućuju samo na strukturu ciljanih obilježja života Roma. Ipak, pitanje promjena i smjerova određenih procesa unutar romske zajednice ostaje skriveno. Integracija romske zajednice, kao temeljni cilj nacionalnih i lokalnih politika za uključivanje Roma, jest dinamični proces koji podrazumijeva određene promjene. Upravo su promjene u romskoj zajednici ključne za razumijevanje smjera integracijskoga procesa. Svakako da integracijski proces nije i ne može biti univerzalan na čitavom nacionalnom prostoru, već je podložan utjecajima i posebnostima regionalne i lokalne sredine. Stoga se javlja potreba za provedbom manjih dubinskih istraživanja na (mikro)lokalnoj razini da bi se dobio uvid i razumjele potrebe određene lokalne romske zajednice te omogućio razvoj učinkovitih mjera i aktivnosti jedinica regionalne i lokalne samouprave s ciljem poticanja daljnega procesa integracije Roma u hrvatsko društvo.

Ovaj rad upravo na primjeru lokalne zajednice Roma u romskom naselju Kvitrovec pokušava dati odgovore na recentne promjene u romskoj zajednici Međimurske županije uspoređujući rezultate s rezultatima prethodnih sličnih istraživanja lokalnoga karaktera u užem regionalnom okruženju istraživanе županije.

Međimurska županija (sl. 1) najmanja je i najsjevernija županija Republike Hrvatske. To je prostor na kojem živi oko 40 % svih hrvatskih Roma, gdje su i najbrojnija nacionalna manjina (DZS, 2022). Romi u Međimurju, njih nešto više od 8000, najvećim dijelom nastanjuju 12 romskih naselja (Šlezak, 2024), prostorno segregiranih od većinskih hrvatskih naselja (Šlezak, 2009; 2023).

Iz demografske perspektive romsko stanovništvo ima u odnosu na većinsko stanovništvo prilično drukčija obilježja. Nekoliko radova dokumentira posebnosti prirodnoga kretanja romske nacionalne manjine. Na primjeru romskoga

the example of the Roma settlement of Kuršanec, Šlezak presented the fundamental characteristics of this population, which include very high birth rates and low mortality rates (Šlezak, 2010b). The same author (Šlezak, 2013) indicates the positive impact of the Roma component on the overall population movement of Međimurje County. A more detailed analysis of natural population movement, age-sex structure and the overall fertility rate of the Roma population, with projections for the future period, were conducted by Šlezak and Belić (2019), indicating the possibility that the number of Roma births could catch up with the number of births among the majority population around 2050, if current rates and trends continue (Šlezak and Belić, 2019). All three of the aforementioned studies, within a ten-year time frame, point to similar characteristics and trends in terms of low mortality and very high fertility, with a tendency for rates to decline. The characteristics of natural movement are, therefore, consistent with the observed and predicted trends of change.

naselja Kuršanec Šlezak donosi temeljna obilježja koja obuhvaćaju vrlo visok natalitet i niski mortalitet navedene populacije (Šlezak, 2010b). Isti autor 2013. upućuje na pozitivan utjecaj romske sastavnice u ukupnom kretanju stanovništva Međimurske županije (Šlezak, 2013). Detaljniju analizu prirodnoga kretanja, dobno-spolne strukture i ukupne stope fertiliteta romskoga stanovništva s procjenama za buduće razdoblje načinili su Šlezak i Belić (2019) upućujući na mogućnost da Romi u broju rođenih dostignu broj rođenih većinskoga stanovništva oko 2050. godine pod pretpostavkom zadržavanja sadašnjih stopa i trendova (Šlezak i Belić, 2019). Sva tri navedena rada unutar desetgodišnjega razdoblja upućuju na slična obilježja i trendove promjene u smislu niskoga mortaliteta i vrlo visokoga fertiliteta s tendencijom opadanja njegovih stopa. Obilježja prirodnoga kretanja, dakle, u skladu su s uočenim i predviđenim trendovima promjena.

Fig. 1 Geographic location of the Međimurje County
Sl. 1. Geografski smještaj Međimurske županije

To date, research has only, to a limited extent, addressed the migrations of the Roma population in the aforementioned area of Međimurje County. Croatia's accession to the European Union, and subsequently to the Schengen Area, changed the circumstances for its citizens, including the Roma as its most marginalized group. While earlier research (Pokos, 2005; Šlezak, 2010a) emphasized the sedentary nature, spatial isolation, and relatively low spatial mobility of the Roma population in Međimurje County, recent indicators suggest a significant shift toward transnational mobility as a new strategy for survival and social integration.

In this sense, Pokos indicated that in 2001, about 85% of the Roma in Međimurje County had lived in the same settlement since birth. According to this indicator, the Roma population of Međimurje County is far above that of Roma communities in other counties of Croatia (Pokos, 2005). The Roma settlement of Kuršanec was, on two occasions, an example in which certain migration characteristics of the Roma population were partially studied. In his master's thesis, Šlezak presented data on migrations in the Roma settlement of Kuršanec during the 2000–2009 period (Šlezak, 2010a). Based on data from a survey conducted in the same settlement by the UNDP in 2013 and as part of the project that produced the Atlas of Roma Settlements in Međimurje County (UNDP, 2014), another paper was published outlining the basic characteristics of Roma immigrants in the researched settlement (Kliček and Lončar, 2016).

The aforementioned research indicated strong migratory ties between certain Roma settlements and that more people immigrate to Roma settlements than leave them (Šlezak 2010a). In the first decade of this century, the Roma population of Međimurje County, in terms of spatial mobility from the perspective of Roma settlements, was more inclined to immigrate to Roma settlements than to leave them.

However, data from the 2011–2021 intercensal period, using the population size of the first and third Roma settlements in Međimurje County, Parag and Piškorovec, suggest a change in the migration direction of the Roma population. In his work, Šlezak analyzed and correlated census data on to-

Dosadašnja istraživanja tek u manjoj mjeri obrađuju migracije romskoga stanovništva u navedenom prostoru Međimurske županije. Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju, a potom i u šengenski prostor promijenile su se prilike za njezine građane, uključujući i Rome kao njezinu najmarginaliziraniju skupinu. Dok su ranija istraživanja (Pokos, 2005; Šlezak, 2010a) naglašavala sedentarnost, prostornu izoliranost i relativno slabu prostornu pokretljivost romskoga stanovništva Međimurske županije, recentni pokazatelji sugeriraju značajan pomak prema transnacionalnoj mobilnosti kao novoj strategiji preživljavanja i socijalne integracije.

U tom smislu Pokos donosi podatak da je 2001. godine oko 85 % Roma u Međimurskoj županiji živjelo u istom naselju od svojega rođenja. Prema tom je pokazatelju romsko stanovništvo Međimurske županije daleko iznad romskih zajednica u ostalim županijama Hrvatske (Pokos, 2005). Romsko naselje Kuršanec u dva je navrata bilo primjer na kojem su djelomično istražena određena migracijska obilježja romskoga stanovništva. U svojem magistrskom radu Šlezak iznosi podatke o migracijama u romskom naselju Kuršanec u razdoblju 2000. – 2009. (Šlezak, 2010a). Temeljem podataka istraživanja koje je u istom naselju proveo Program Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) 2013. godine i u sklopu kojega je izrađen Atlas romskih naselja u Međimurskoj županiji (UNDP, 2014), objavljen je još jedan rad koji upućuje na osnovna obilježja romskih imigranata u istraživanome naselju (Kliček i Lončar, 2016).

Navedena dosadašnja istraživanja upućuju na izrazite migracijske veze između pojedinih romskih naselja i na veći broj stanovnika koji dolaze u romska naselja od broja onih koji iz romskih naselja odlaze (Šlezak 2010a). U prvom desetljeću ovoga stoljeća romsko stanovništvo Međimurske županije, kad je riječ o prostornoj pokretljivosti iz perspektive romskih naselja, sklonije je bilo imigraciji u romska naselja nego odlasku iz njih.

Ipak, podatci iz međupopisnoga razdoblja 2011. – 2021. na primjeru brojem stanovnika prvoga i trećega romskog naselja u Međimurskoj županiji, Paraga i Piškorovca, upućuju na promjenu migracijskoga smjera romskoga stanovništva. Šlezak u svojem radu analizira i stavlja u međuodnos po-

tal population movement with data on the natural movement of the population of the two aforementioned settlements. The resulting findings indicated a very pronounced negative migration balance, based on which Šlezak (2022) concluded that a very significant process of emigration was taking place from both studied Roma settlements.

This paper goes beyond a basic descriptive analysis of demographic changes by applying the aspirations-capabilities framework developed by de Haas (2021). In the context of the Roma national minority, poverty as a push factor has not always led to migratory movements, primarily due to a lack of resources to initiate migration. With his theory, de Haas goes beyond the push-pull model and presents migration as a function of two components. The first is migratory aspirations, which represent the desire to change one's place of residence and is shaped by life opportunities and desires. The second is migratory capabilities, i.e. the actual capability to realize existing desires, or aspirations. A similar model was also proposed by Carling (2002), but de Haas developed it into its current framework via stages of refinement (de Haas, 2010). Although de Haas's theoretical framework of aspirations and capabilities is a basic tool for analyzing migration flows, to more fully understand the spatial dynamics in segregated settlements like Kvitrovac, it is necessary to supplement it with the concept of the capability to stay, as proposed by Kerilyn Schewel (2020; 2021). Schewel emphasized that staying in one's place of origin is not just the opposite of migration, but a complex phenomenon caused by a range of factors. In the context of segregated communities, it is important to distinguish between the voluntary immobility of individuals who consciously choose to stay because of social ties or cultural belonging, and involuntary immobility (Carling, 2002), where staying represents the failure to realize an existing desire to leave due to a lack of resources. This theoretical framework allows the remaining population of Kvitrovac to be viewed not homogeneously as those who failed to leave, but to identify the various reasons for voluntarily remaining in the Roma settlement.

Based on the aforementioned, the hypothesis emerges is that Croatia's accession to the Europe-

pisne podatke o ukupnom kretanju i podatke o prirodnom kretanju stanovnika dvaju navedenih naselja. Dobiveni rezultati upućuju na vrlo izraženu negativnu migracijsku bilancu na temelju koje Šlezak (2022) donosi zaključak o vrlo značajnom procesu emigracije iz obaju istraživanih romskih naselja.

Ovaj rad nadilazi osnovnu deskriptivnu analizu demografskih promjena primjenom teorijskoga okvira *aspiracija i sposobnosti* (aspirations-capabilities framework) koji je razvio de Haas (2021). U kontekstu romske nacionalne manjine siromaštvo kao potisni faktor nije uvijek dovelo do migracijskih kretanja, prvenstveno zbog nedostatka resursa za pokretanje migracija. De Haas svojom teorijom nadilazi model privlačnih i potisnih čimbenika i migraciju predstavlja kao funkciju dviju komponenti. Prva su migracijske aspiracije koje predstavljaju želju za promjenom mjesta boravka i koja je oblikovana životnim mogućnostima i željama. Druga su migracijske sposobnosti, odnosno stvarne mogućnosti da se postojeće želje, odnosno aspiracije realiziraju. Sličan model predlagao je i Carling (2002), no de Haas ga je razvio do njegovih današnjih okvira kroz faze nadogradnje (de Haas, 2010). Iako de Haasov teorijski okvir aspiracija i sposobnosti predstavlja osnovni alat za analizu migracijskih tokova, za potpunije razumijevanje prostorne dinamike u segregiranim naseljima poput Kvitrovca nužno ga je nadopuniti konceptom *sposobnosti ostanka* (capability to stay) koji predlaže Kerilyn Schewel (2020; 2021). Schewel naglašava da ostanak u mjestu podrijetla nije samo suprotnost migraciji, već kompleksan fenomen uzrokovan nizom čimbenika. U kontekstu segregiranih zajednica važno je razlikovati dobrovoljnu imobilnost pojedinaca koji svjesno biraju ostanak zbog socijalnih veza ili kulturološke pripadnosti od nedobrovoljne imobilnosti (Carling, 2002) gdje ostanak predstavlja neuspjeh realizacije postojeće želje za odlaskom uslijed nedostatka resursa. Ovakav teorijski okvir omogućuje da se preostalo stanovništvo Kvitrovca ne promatra homogeno kao one koji nisu uspjeli otići, već da se identificiraju različiti razlozi dobrovoljnoga ostanka u romskom naselju.

Polazeći od hipoteze da je ulazak Hrvatske u Europsku uniju djelovao kao ključni okidač

an Union acted as a key trigger that increased the “capability” of the Roma population for mobility, enabling the transformation of latent “aspirations” to escape poverty and institutional discrimination into realized migratory flows. This links the local dynamics of the village of Kvitrovec with migration processes of European dimensions. Confirmation of accession to the European Union as a new capability, or opportunity, is provided by the example of Romanian Roma (Leggio and Matras, 2018; Vlase, 2025) who took advantage of the openness of European borders and undertook migratory movements with the aim of improving their living conditions.

Because the conclusion about change in the migration direction of the population of Roma settlements in previous research was obtained indirectly, the main goal of this paper is to directly investigate, using the example of the Roma settlement Kvitrovec, the migration characteristics and recent sociodemographic changes in the Roma community of Međimurje County.

The research tasks include identifying migration trends, with the aim of confirming the observed emigration from Roma settlements and uncovering the main directions and reasons for the recent spatial mobility of Roma settlement residents. The second research task involves analyzing the sociodemographic structure of the population of the studied settlement, primarily its age-gender composition, economic structure, and educational attainment. The paper also seeks to contribute to the understanding of the extent to which economic factors are the primary drivers of emigration, and to what extent migration is a response to the social environment of the Roma settlement and the limited opportunities for integration within it. The paper also attempts to answer questions such as: Is this a permanent emigration or the establishment of circular migration patterns? How does the emigration process selectively affect the remaining demographic structure of the settlement, particularly in terms of age, gender, and education?

Methodological Notes

The authors conducted the research using a quantitative methodology, employing a survey questionnaire as the data collection instrument. Unlike typical surveys based on a representative sample,

koji je povećao „spособnost” (*capability*) romske populacije za mobilnost, omogućujući transformaciju latentnih „aspiracija” za bijegom od siromaštva i institucionalne diskriminacije u realizirane migracijske tokove. Time se lokalna dinamika naselja Kvitrovec povezuje s migracijskim procesima europskih dimenzija. Potvrdu ulaska u Europsku uniju kao nove sposobnosti, odnosno mogućnosti nudi primjer rumunjskih Roma (Leggio i Matras, 2018; Vlase, 2025) koji su iskoristili otvorenost europskih granica i odlučili se na migracijska kretanja s ciljem poboljšanja svojih životnih uvjeta.

Kako je zaključak o promjeni migracijskoga smjera stanovništva romskih naselja u dosadašnjim istraživanjima dobiven posrednim putem, glavni je cilj ovoga rada na primjeru romskog naselja Kvitrovec izravno istražiti migracijska obilježja i recentne sociodemografske promjene u romskoj zajednici Međimurske županije.

Zadaci istraživanja obuhvaćaju identifikaciju migracijskih trendova čime se želi potvrditi uočena emigracija iz romskih naselja te otkriti osnovne smjerove i razloge recentne prostorne pokretljivosti stanovnika romskih naselja. Drugi zadatak istraživanja odnosi se na analizu sociodemografske strukture stanovništva istraživanoga naselja, prvenstveno dobno-spolnoga sastava, ekonomske i obrazovne strukture. Rad dodatno pokušava pridonijeti razumijevanju u kojoj su mjeri ekonomski čimbenici osnovni pokretači (e) migracije, a u kojoj mjeri migracija predstavlja odgovor na socijalno okruženje romskoga naselja i ograničene mogućnosti integracije unutar njih. Rad pokušava dati i odgovore na pitanja: Radi li se o trajnom iseljavanju ili o uspostavi cirkularnih migracijskih obrazaca? Kako se proces iseljavanja selektivno odražava na preostalu demografsku strukturu naselja, posebice u pogledu dobi, spola i obrazovanja?

Metodološke napomene

Autori su istraživanje proveli primjenom kvantitativne metodologije koristeći se metodom anketnoga upitnika kao instrumenta prikupljanja podataka. Za razliku od uobičajenih istraživanja temeljenih na re-

this study included all households in the settlement of Kvitrovec, thereby applying the principle of total coverage, i.e. a census of all the settlement's residents. This approach ensured an exceptionally high level of data precision and reliability by eliminating sampling error and providing a detailed insight into micro-local processes that often remain invisible in national-level research.

The authors paid special attention to overcoming communication and cultural barriers, which are often cited in the literature as key challenges in research on Roma communities. A student of Roma nationality and a native speaker of the Boyash Romanian language collected data in the field in collaboration with the authors. By engaging a person from within the community who speaks the respondents' native language, a high degree of trust was achieved, and the possibility of misinterpreting survey questions or providing socially desirable answers due to a misunderstanding or perception of the unknown interviewer's expected responses was completely eliminated. This person, who comes from the surveyed settlement and personally knows all the respondents, also served as a verifier of the data's accuracy.

The authors conducted the survey in late 2024 and early 2025 with one adult member of each of thirteen households who voluntarily and anonymously provided detailed data for all other members of their household. A household in the sense of this research was an inhabited housing unit consisting of all persons living together in it. On the one hand, the aforementioned methodological approach allows for a high level of data precision, but leaves room for the problem of the subjective recollection of a specific respondent concerning events within the time period of the last ten years. However, the aforementioned subjectivity and possible inaccurate recollection was significantly reduced due to the person from the settlement itself who conducted the survey and who also personally knows each family in the studied settlement.

The survey questionnaire covers demographic, economic, and infrastructural characteristics, with a special emphasis on analyzing migrations over the past ten years. For the purposes of this paper, the migration characteristics of permanent relocation,

prezentativnom uzorku, ovo je istraživanje obuhvatilo sva kućanstva u naselju Kvitrovec, čime su autori primijenili princip potpunoga obuhvata, odnosno popisa svih stanovnika naselja. Navedeni pristup osigurao je izrazitu visoku razinu preciznosti i pouzdanosti podataka eliminirajući pogrešku uzorka i omogućujući detaljan uvid u mikrolokalne procese koji često ostaju nevidljivi u istraživanjima na nacionalnoj razini.

Autori su prilikom provedbe istraživanja posebnu pozornost posvetili svladavanju komunikacijskih i kulturoloških barijera koje se u literaturi često navode kao ključni izazovi u istraživanjima romskih zajednica. Studentica romske nacionalnosti i izvorna govornica bajaškoga rumunjskog jezika prikupila je podatke na terenu u suradnji s autorima. Angažmanom osobe iz same zajednice koja vlada materinskim jezikom ispitanika postignut je visok stupanj povjerenja te je u najvećoj mjeri otklonjena mogućnost pogrešne interpretacije anketnih pitanja ili davanja socijalno poželjnih odgovora uslijed nerazumijevanja ili percepcije očekivanih odgovora nepoznatoga anketara. Navedena osoba koja dolazi iz istraživana naselja i osobno poznaje sve ispitanike ujedno je bila verifikator istinitosti podataka.

Autori su anketu proveli tijekom 2024. godine s jednim punoljetnim članom svakoga od trinaest kućanstva koji je dobrovoljno i anonimno dao iscrpne podatke za sve ostale članove vlastitoga kućanstva. Kućanstvo je u smislu ovoga istraživanja predstavljala naseljena stambena jedinica koju čine sve osobe koje u njoj zajednički žive. Navedeni metodološki pristup s jedne strane omogućava visoku razinu preciznosti podataka, no ostavlja prostor za problem subjektivnoga prisjećanja konkretnoga ispitanika o događanjima posljednjih deset godina. Ipak, navedena subjektivnost i eventualno netočno prisjećanje znatno je umanjeno zbog osobe iz samoga naselja koja je provodila anketno istraživanje i koja osobno dobro poznaje svaku obitelj u istraživanom naselju.

Anketni upitnik obuhvaća demografska, ekonomska i infrastrukturna obilježja s posebnim naglaskom na analizu migracija u razdoblju od posljednjih deset godina. Za potrebe ovoga rada istražena su migracijska obilježja trajnoga pre-

i.e. changes in place of residence and/or domicile, were investigated. Short-term migrations and population circulation were not investigated on this occasion. The survey questionnaire, thus prepared, made it possible to accurately record all individuals who moved into or out of the settlement during the observed decade. This provided direct insight into the migration balance and the spatial directions of population movement. The main advantage of this methodological approach lies in the overlap of an internal perspective and a rigorous scientific structure, which results in data that not only confirms or refutes general trends observed through indirect methods, but also offers an in-depth understanding of the causes of changes in the (micro)local context. As the respondents' participation in the research was voluntary and the data collected was anonymous, the research met basic ethical standards.

Results and Discussion

Location of the Kvitrovec Roma Settlement

Kvitrovec is an unincorporated settlement within the village of Domašinec and the municipality of the same name. The Kvitrovec site (blue frame in Figure 2) is located on the southern edge of the village of Domašinec. South of Kvitrovec is the village of Turčišće, the other settlement in the municipality of Domašinec. On the edge of Kvitrovec, along the shore of an artificial lake created by gravel mining, a Roma settlement (red frame in Figure 2) has developed, spatially separated from the rest of the village with its majority population.

Šlezak defines the term "Roma settlement" in his work as "a group of housing units with a homogeneous Roma ethnic structure, spatially separated from the settlement, or parts of settlements with a majority population to which it administratively belongs, with a specific spatial development, morphological and functional characteristics significantly different from those of surrounding majority-population settlements" (Šlezak, 2024, 93). The aforementioned definition is fully applicable to the Roma settlement Kvitrovec.

seljenja, odnosno promjene mjesta boravišta i/ili prebivališta. Kratkotrajne migracije i cirkulacija stanovništva ovom prilikom nisu istražene. Tako pripremljen anketni upitnik omogućio je precizno bilježenje svih osoba koje su se u promatranom desetljeću doselile u naselje ili se iz njega odselile. Time je dobiven izravan uvid u migracijsku bilancu i prostorne smjerove kretanja stanovništva. Glavna prednost ovakva metodološkoga pristupa očituje se u preklapanju unutarnje perspektive i stroge znanstvene strukture, što rezultira podacima koji ne samo da potvrđuju ili opovrgavaju opće trendove uočene posrednim metodama već nude dubinsko razumijevanje uzroka promjena u (mikro)lokalnom kontekstu. Budući da je sudjelovanje ispitanika u istraživanju bilo dobrovoljno te su prikupljeni podaci bili anonimni, istraživanje je zadovoljilo osnovne etičke standarde.

Rezultati i rasprava

Položaj romskoga naselja Kvitrovec

Kvitrovec je naselje bez administrativnoga statusa u sklopu naselja Domašinec i istoimene općine. Lokalitet Kvitrovec (plavi okvir na slici 2) nalazi se na južnom rubu naselja Domašinec. Južno od Kvitrovca nalazi se naselje Turčišće, drugo naselje općine Domašinec. Na rubu Kvitrovca uz obalu umjetnog jezera nastalog eksploatacijom šljunka razvilo se romsko naselje (crveni okvir na slici 2), prostorno odvojeno od ostatka naselja s većinskim stanovništvom.

Pojam „romsko naselje” Šlezak u svom radu definira kao „skup stambenih jedinica homogene romske etničke strukture prostorno odvojen od naselja, odnosno dijelova naselja s većinskim stanovništvom kojemu administrativno pripada, specifična prostornoga razvoja, morfoloških i funkcionalnih obilježja znatno različitih od obilježja okolnih naselja s većinskim stanovništvom” (Šlezak, 2024, 93). Navedena definicija potpuno je primjenjiva i na romsko naselje Kvitrovec.

Fig. 2 The area of the Municipality of Domašinec with the location of Kvitrovec and the Roma settlement Kvitrovec
Sl. 2. Prostor Općine Domašinec s naznačenom lokacijom Kvitrovca i romskoga naselja Kvitrovec

Source: State Geodetic Administration, digital cadaster
Izvor: Državna geodetska uprava, digitalni katastar

Kvitrovec is a classic example of a spatially segregated part of a settlement inhabited exclusively by members of the Roma national minority. The phenomenon is not limited to the Međimurje County and the Republic of Croatia, but is also present in the wider European environment. Such segregated Roma settlements are present in many European countries such as Italy (Picker, 2013), Slovakia (Rochovska and Rusnáková, 2018), the Czech Republic (Toušek, 2011; Matoušek and Sýkora, 2011), Serbia (Vuksanović-Macura, 2011), Hungary (Virag and Varadi 2018) and Romania (Picker, 2013). In the Međimurje region, the spatial segregation of Roma has been discussed in more detail by Šlezak (2009; 2023).

Kvitrovec je primjer prostorno segregirana dijela naselja u kojemu isključivo žive pripadnici romske nacionalne manjine. Navedena pojava nije rezervirana samo za prostor Međimurske županije i Republike Hrvatske, već je prisutna i u širem europskom okruženju. Takva segregirana romska naselja prisutna su u mnogim europskim zemljama poput Italije (Picker, 2013), Slovačke (Rochovska i Rusnáková, 2018), Češke (Toušek, 2011; Matoušek i Sýkora, 2011), Srbije (Vuksanović-Macura, 2011), Mađarske (Virag i Varadi 2018) ili Rumunjske (Picker, 2013). U prostoru Međimurja prostornu segregaciju Roma detaljnije je obradio Šlezak (2009; 2023).

Sociodemographic Structures

A 2024 study found that the Roma settlement of Kvitrovec has 62 people in 13 households. The number of household members in the settlement ranges from one person living alone to two households with 8 members. The average number of household members in the Roma settlement of Kvitrovec is almost 5 people per household (4.77). The average number of household members in the Republic of Croatia according to the census is 2.7, and in Međimurje County it is 3.1, which is the highest value among all counties in the Republic of Croatia. The increased average household size in Međimurje County can certainly be attributed to its Roma population, as noted in a study on the role of the Roma in the demographic resources of Međimurje County (Šlezak, 2013).

Sociodemografske strukture

Istraživanje provedeno 2024. godine ustanovilo je da romsko naselje Kvitrovec broji 62 osobe u 13 kućanstava. Broj članova kućanstava u naselju varira od jednoga samačkog do dvaju kućanstva s 8 članova. Prosječan broj članova kućanstava u romskom naselju Kvitrovec iznosi gotovo 5 po kućanstvu (4,77). Prosječan broj članova kućanstava u Republici Hrvatskoj prema popisu stanovništva iznosi 2,7, a u Međimurskoj županiji 3,1, što je najviša vrijednost među svim županijama Republike Hrvatske. Povećani prosječni broj članova kućanstva Međimurska županija zacijelo može zahvaliti upravo romskom stanovništvu, što je zamijećeno u radu o ulozi Roma u demografskim resursima Međimurske županije (Šlezak, 2013).

Tab. 1 Number of households by number of members in the Roma settlement of Kvitrovec
Tab. 1. Broj kućanstava prema broju članova u romskom naselju Kvitrovec

Number of members / Broj članova	1	2	3	4	5	6	7	8
Number of households / Broj kućanstava	1	1	2	1	3	3	0	2

Source: Author's research, 2024/2025
Izvor: Istraživanje autora, 2024./2025.

Data for the Roma settlement Kvitrovec indicate a significant gender imbalance. The settlement is home to 26 female residents (41.9%) and 36 male residents (58.01%). The gender imbalance in the settlement is also shown by the femininity coefficient, which is 72, and the masculinity coefficient, which is 138.

The age structure shows a high proportion of young people up to 19 years of age (45.2%), which is in line with expectations, considering the natural movement patterns of the Roma population of Međimurje County during the demographic transition phase and high fertility, as discussed in more detail by Šlezak (2010b; 2013) and Šlezak and Belić (2019). It is interesting to note that there are no individuals over the age of 60 in the settlement, which is also not an unexpected finding given the presumed lower life expectancy of the Roma population. The mature population (ages 20–59) accounts for 54.8% of the settlement's total population.

A more detailed analysis of the sex structure by age is best illustrated by the age-sex pyramid (Fig. 3). A first glance at the irregularity of this graphical representation of the age-sex structure by five-year age groups shows the near absence of an entire generation: aged 25–44. The pronounced narrowing observed in the pyramid is not just a demographic indicator; it is also a spatial reflection of the realized migration aspirations of the younger adult population, whose economic capabilities have overcome the settlement's local infrastructural and social limitations. The reason for this generation's shortfall, i.e. the very small number of individuals of both sexes in the aforementioned age group, can be explained by the process of emigration from the Roma settlement, which will be discussed in more detail in the section dedicated to migration movements. The departure of this cohort of the population, which represents its fundamental reproductive potential, will certainly affect the future characteristics of the settlement's natural and overall population movement, with the possibility of an unprecedented process of depopulation of the Roma settlement.

The aforementioned gender imbalance is most pronounced in the first three five-year age groups, in which there are 16 males and only 8 females. Obviously, the observed sex differences at birth are a coincidence, given that the sample of the entire population of the settlements is very small.

Podatci za romsko naselje Kvitrovec upućuju na značajnu spolnu neravnotežu. U naselju živi 26 osoba ženskoga spola (41,9 %) i 36 osoba muškoga spola (58,01 %). Neravnotežu spolnoga sastava naselja pokazuje i koeficijent feminiteta koji iznosi 72, odnosno koeficijent maskuliniteta s vrijednošću 138.

Dobna struktura pokazuje visok udio mladih do 19 godina starosti (45,2 %), što je u skladu s očekivanjima imajući u vidu obrasce prirodnoga kretanja romskog stanovništva Međimurske županije u fazi demografske tranzicije i visokoga fertiliteta, o čemu su više pisali Šlezak (2010b; 2013) te Šlezak i Belić (2019). Zanimljivo je da u naselju nema osoba starijih od 60 godina, što također nije neočekivan nalaz s obzirom na pretpostavljeni niže očekivani životni vijek romske populacije. Zrelo stanovništvo (20 – 59 godina starosti) u ukupnom stanovništvu naselja sudjeluje s 54,8 %.

Detaljniju analizu spolne strukture po dobi najbolje prikazuje dobno-spolna piramida (sl. 3). Već prvi pogled na nepravilnost ovoga grafičkog prikaza dobno-spolne strukture prema petogodišnjim dobnim skupinama upućuje na očit nedostatak čitave generacije starosti 25 – 44 godine. Uočeno duboko suženje u piramidi nije samo demografski indikator, to je ujedno i prostorni odraz realiziranih migracijskih aspiracija mlađega zrelog stanovništva, čije su ekonomske sposobnosti nadvladale lokalna infrastrukturna i socijalna ograničenja naselja. Uzrok nedostatka navedene generacije, odnosno vrlo mali broj osoba obaju spolova u navedenoj dobnj skupini može se objasniti procesom emigracije iz romskoga naselja, o čemu će više riječi biti u poglavlju posvećenom migracijskim kretanjima. Odlazak ove kohorte stanovništva, koja predstavlja temeljni reproduktivni potencijal, sigurno će utjecati na buduća obilježja prirodnoga i ukupnoga kretanja stanovništva naselja s mogućnošću dosad nezamisliva procesa depopulacije romskoga naselja.

Prije spomenuta spolna neravnoteža najizraženija je u prve tri petogodišnje dobne skupine u kojima je 16 osoba muškoga i samo 8 osoba ženskoga spola. Očito je riječ o slučajnosti zamijećenih spolnih razlika pri rađanju s obzirom na to da je promatrani uzorak cjelokupnog stanovništva naselja jako mali.

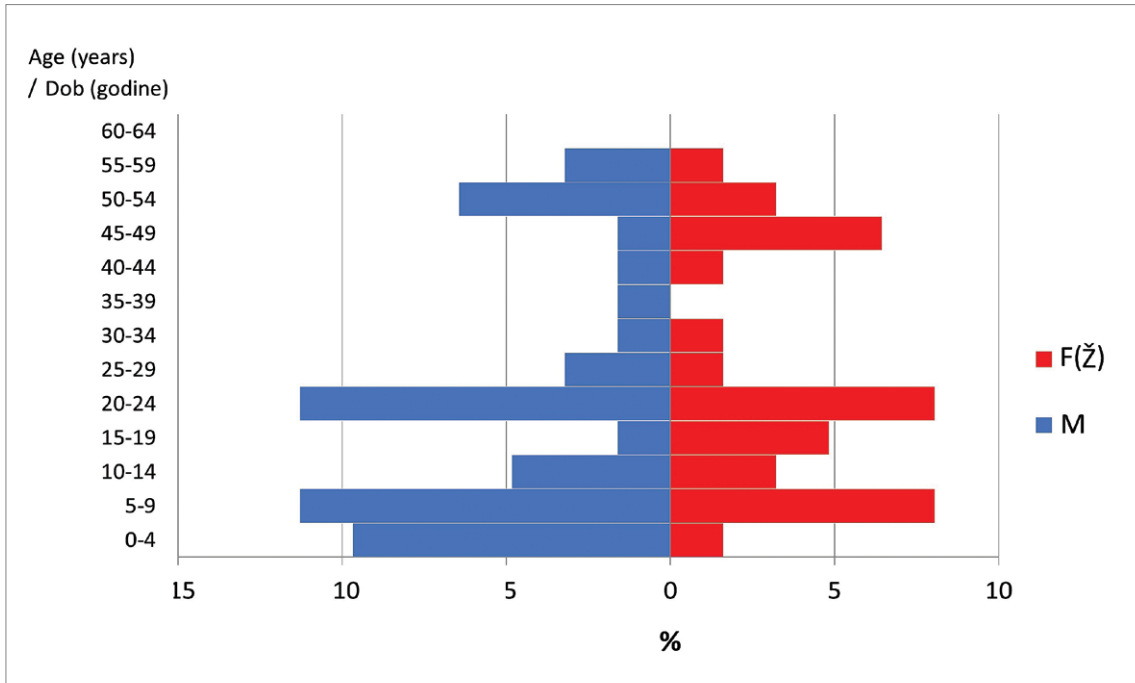

Fig. 3 Age-sex structure of the Roma settlement Kvitrovec, 2024
Sl. 3. Dobno-spolna struktura romskoga naselja Kvitrovec 2024.

Source: Author's research, 2024/2025
Izvor: Istraživanje autora, 2024./2025.

Table 2 provides a more detailed breakdown of the educational structure of the population of the Roma settlement Kvitrovec. Of the nine children old enough for daycare or preschool, only one attends an early childhood education and care facility. This finding represents a critical issue. Since early and preschool education and care are crucial for mastering the Croatian language and for socialization, a failure at this stage of integration will undoubtedly lead to difficulties in the subsequent phases of the children's education. From the perspective of ability theory, this data on the exclusion of children from the early and preschool education system represents a deficit in the making. The absence of opportunities for early linguistic and social integration jeopardizes the potential of this segment of the population in later stages of life. This generation, like all previous ones, could be one that continues to have high aspirations but also diminished abilities.

On the other hand, all fifteen children of school age regularly attend elementary school. This is a significant improvement compared to previous dec-

Tablica 2 detaljnije prikazuje obrazovnu strukturu stanovništva romskoga naselja Kvitrovec. Od devetero djece doraslo za jaslice, odnosno vrtić, ustanovu predškolskoga odgoja i obrazovanja pohađa samo jedno dijete. Ovaj podatak predstavlja kritičan nalaz. Kako je rani i predškolski odgoj i obrazovanje presudan za svladavanje hrvatskoga jezika i socijalizaciju, propust u ovoj fazi integracije zacijelo će generirati poteškoće u narednim fazama obrazovanja djece. Iz pozicije teorije sposobnosti ovaj podatak o neuključenosti djece u sustav ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja predstavlja deficit u nastajanju. Izostanak mogućnosti rane jezične i socijalne integracije ugrožava potencijal toga dijela stanovništva u kasnijim životnim fazama. Navedena generacija, kao i sve dosadašnje, mogla bi biti generacija koja nastavlja imati visoke aspiracije, ali i smanjene sposobnosti.

S druge strane, svih petnaestero djece dobi dorašle za osnovnu školu redovno je pohađa. To je velik napredak u odnosu na prošla desetljeća i velik zalag

Tab. 2 Educational structure of the population of the Roma settlement Kvitrovec by sex
Tab. 2. Obrazovna struktura stanovništva romskoga naselja Kvitrovec po spolu

Education Level / Razina obrazovanja	M	F / Ž
Does not attend preschool / kindergarten / ne pohađa jaslice / vrtić	7	1
Attends preschool / kindergarten / pohađa jaslice / vrtić	1	0
Attends elementary school / pohađa osnovnu školu	8	7
Never attended elementary school / nikad pohađao/la osnovnu školu	2	3
Did not complete elementary school / nezavršena OŠ	6	6
Completed elementary school / završena OŠ	3	3
Attending high school / pohađa srednju školu	0	2
High school not completed / nezavršena srednja škola	1	1
High school completed / završena srednja škola	8	2
Attending college/university / pohađa fakultet	0	1
College/university not completed / nezavršena viša / visoka škola (fakultet)	0	0
College/university completed / završena viša / visoka škola (fakultet)	0	0

Source: Author's research, 2024/2025
Izvor: Istraživanje autora, 2024./2025.

ades and a strong foundation for future integration. All individuals who have never attended school are over 48 years old, which is proof of the disarray of the education system and the lack of care and incentives for including members of the Roma national minority in the education system some 40 years ago. Individuals with incomplete primary education (12 people) are also overwhelmingly in older age groups over 40 years of age, with two exceptions in their thirties and one person in their late twenties. Individuals with only a primary education are mostly in the 20–35 age group, with the exception of one 46-year-old person. Among those with a completed high school education—who are almost all, with one exception, between the ages of 17 and 28. Here, however, it is worth noting a significant gender gap: the share of males is four times higher than that of females. The issue of secondary education and encouragement to enroll in high school within the Roma community has gender differences, where it is more acceptable for males to enroll in high school than for females.

The authors analyzed the economic structure at the household level by type of income. Regular income in the form of wages, i.e. compensation for the work of permanently employed individuals, is received by as many as nine households, or 69%.

za buduću integraciju. Sve osobe koje nikad nisu pohađale školu starije su od 48 godina, što je dokaz nesređenosti sustava obrazovanja i nepostojanja brige i poticaja za uključivanje pripadnika romske nacionalne manjine u obrazovni sustav prije 40-ak godina. Osobe s nezavršenom osnovnom školom (12 osoba) također su velikoj većini u starijim dobnim skupinama preko 40 godina starosti s dvjema iznimkama u tridesetim i jedne osobe u kasnim dvadesetim godinama. Osobe sa završenom samo osnovnom školom najvećim su dijelom u dobnj skupini 20 – 35 godina starosti s iznimkom jedne osobe 46 godina starosti. Osobe sa završenom srednjom školom gotovo su sve, osim jedne iznimke, u dobi 17 – 28 godina. Ovdje, ipak, valja opaziti veliku spolnu razliku kod osoba sa završenom srednjom školom, gdje je osoba muškoga spola četiri puta više od osoba ženskoga spola. Pitanje srednjoškolskoga obrazovanja i poticanja na upis u srednju školu unutar romske zajednice ima spolne razlike gdje je prihvatljivije da srednju školu upisuju pripadnici muškoga spola nego ženskoga.

Autori su ekonomsku strukturu analizirali na razini kućanstava prema vrsti prihoda. Redovni prihod u vidu plaće, odnosno naknade za rad stalno zaposlenih osoba, ostvaruje čak devet kućanstava, odnosno njih 69 %. Uspoređujući taj

Tab 3 Structure of household incomes in the Roma settlement of Kvitrovec
Tab. 3. Struktura prihoda kućanstava romskoga naselja Kvitrovec

Source of income / Vrsta prihoda	Number of households / Broj kućanstava
Wages / Employment / plaća / zaposlenje	9
Occasional work / povremeni rad	6
Pension / mirovina	0
Unemployment benefits / naknada za nezaposlene	0
Maternity/parental benefit /rodišna / roditeljska naknada	3
Child allowance / dječji doplatak	7
Minimum guaranteed allowance (social assistance) / minimalna zajamčena naknada (socijalna pomoć)	6
Begging / prošnja	0
Scholarship (high school, college) / stipendija (srednjoškolska, studentska)	1

Source: Author's research, 2024/2025
Izvor: Istraživanje autora, 2024./2025.

Illustratively comparing this data with that from earlier studies of Roma settlements, one concludes that there has been a significant increase in employment among the Roma population over the past period. In his 2010 study on the Roma settlement of Kuršanec, Šlezak (2010a) reported that only 8.5% of households earned income through regular employment. Similarly, in Kvitrovec, 6 households (46%) receive income through the guaranteed minimum allowance, the current form of social assistance. In Kuršanec, by comparison, fifteen years ago as many as 91% of households received social assistance as an income source (Šlezak, 2010a). Although this is a study of two different Roma settlements, assuming similar characteristics of the Roma population in these settlements, a comparison can be made. It is evident that there has been a significant change in the structure of household income within the Roma population, in the form of increased employment and a decrease in dependence on social benefits. This result can certainly contribute to reducing the widespread stereotype of the Roma as a community that lives exclusively on social welfare.

Comparing the employment rate of residents of the Roma settlement Kvitrovec, which at the individual level is 36%, with data from the research

podatak s podacima ranijih istraživanja na primjerima drugih romskih naselja, vidi se znatno povećanje zaposlenosti romskoga stanovništva u proteklom periodu. U svojem radu iz 2010. na primjeru romskoga naselja Kuršanec Šlezak (2010a) donosi podatak o svega 8,5 % kućanstava koja su prihode ostvarivala putem naknade za redovan rad. Jednako tako, u Kvitrovcu 6 kućanstava (46 %) ostvaruje prihod kroz zajamčenu minimalnu naknadu, trenutni oblik socijalne pomoći. U Kuršancu, za ilustrativnu usporedbu, socijalnu pomoć kao izvor prihoda prije petnaest godina ostvarivalo je čak 91 % kućanstava (Šlezak, 2010a). Iako je riječ o istraživanju u dvama različitim romskim naseljima, usporedba može stajati pod pretpostavkom sličnih obilježja romskoga stanovništva u romskim naseljima. Navedeno upućuje na to da je u romskoj populaciji došlo do znatne promjene u strukturi prihoda kućanstava u vidu povećanja zaposlenosti i smanjenja ovisnosti o socijalnim primanjima. Ovaj rezultat može pridonijeti smanjenju raširenoga stereotipa o Romima kao zajednici koja živi isključivo od socijalnih davanja.

Uspoređujući zaposlenost stanovnika romskoga naselja Kvitrovec, koja na individualnoj razini iznosi 36 %, s podacima istraživanja

Sociodemographic change and migration in a Roma settlement in Međimurje County: the case of Kvitrovec

Sociodemografske promjene i migracije u romskom naselju u Međimurskoj županiji: slučaj Kvitrovca

of the European Union Agency for Fundamental Rights (2025a), where the EU-level employment rate for Roma is 54%, it can be concluded that Roma employment in Kvitrovec remains below average compared to the European average. Although progress is visible, Roma employment still remains an important issue to address.

The issue of increasing employment among the Roma population can be interpreted in two ways in the context of Međimurje County. On one hand, the advanced integration process and an increasingly higher educational attainment encourage the Roma to seek employment and move away from dependence on social benefits. On the other hand, after the Republic of Croatia joined the European Union and a very large number of working-age people went abroad for work, the economy of Međimurje County found itself, in a short period of time, in a phase of chronic labor shortage that is in the process of being compensated for by importing foreign workers. In this situation, many Međimurje entrepreneurs, especially in the labor-intensive sector, have turned to the Roma as a domestic, still underutilized, labor pool. The advantage for the Roma, who had otherwise faced years of employment discrimination, became the Croatian language as the means of communication with employers. Although their native language is the Boyash Romani, all Međimurje Roma use Croatian as a second language, or as the primary language for communication with members of the majority population.

By industry sector, the predominant sector for Roma from Kvitrovec is the metal industry, followed by the meat industry, construction, and secondary raw material collection. It is important to note here that those involved in collecting secondary raw materials do so through permanent employment with legal entities registered for this type of activity.

An interesting fact is that among the employed individuals, two work abroad. This fact confirms the theoretical concept of aspirations and capabilities (de Haas, 2021), where Croatia's accession to the European Union has contributed to Croatian citizenship becoming a very valuable resource for the Roma community. With the opening of borders and the possibility of free movement of the workforce, the Roma of Međimurje County are trans-

Agencije Europske unije za temeljna prava (2025a) gdje na razini EU-a zaposlenost Roma iznosi 54 %, daje se zaključiti o još uvijek ispodprosječnoj zaposlenosti Roma u Kvitrovcu u odnosu na europski prosjek. Iako je napredak vidljiv, zaposlenost Roma ostaje važno pitanje za rješavanje.

Pitanje povećanja zaposlenosti romskoga stanovništva može se u uvjetima Međimurske županije tumačiti dvojako. S jedne strane, uznapredovali proces integracije i sve viša obrazovna struktura potiču Rome na zapošljavanje i odmak od ovisnosti o socijalnim primanjima. S druge strane, nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju i odlaska vrlo velika broja radno aktivnih ljudi na rad u inozemstvo, gospodarstvo Međimurske županije našlo se u kratkom roku u fazi kroničnoga nedostatka radne snage koji se pokušava nadomjestiti uvozom stranih radnika. U takvoj situaciji mnogi međimurski poduzetnici, pogotovo u dijelu radno intenzivne industrije, okrenuli su se Romima kao domaćem, još nedovoljno iskorištenom bazenu radne snage. Prednost Roma, koji su inače godinama doživljavali diskriminaciju pri zapošljavanju, postao je hrvatski jezik kao jezik komunikacije s poslodavcem. Iako im je materinski jezik bajaški rumunjski, svi se međimurski Romi služe hrvatskim kao drugim jezikom, odnosno kao primarnim jezikom komunikacije s pripadnicima većinskoga stanovništva.

Prema granama djelatnosti u kojima su Romi iz Kvitrovca zaposleni prevladava metalska industrija koju slijede mesna industrija te djelatnosti građevinarstva i skupljanja sekundarnih sirovina. Ovdje je važno napomenuti da osobe koje se bave skupljanjem sekundarnih sirovina to čine kroz stalno zaposlenje u pravnim osobama registriranim za tu vrstu djelatnosti.

Zanimljiv je podatak da među zaposlenim osobama dvije rade u inozemstvu. Ovaj podatak potvrđuje teorijski koncept aspiracija i sposobnosti (de Haas, 2021) gdje je ulazak Hrvatske u Europsku uniju pridonio tomu da je hrvatsko državljanstvo postalo vrlo vrijedan resurs romske zajednice. Otvaranjem granica i mogućnošću slobodnoga kretanja radne snage Romi Međimurske županije transformiraju se iz izrazito nemobilno-

forming from a highly immobile population into EU citizens with the right of free movement.

However, the fact that the economic situation within the Roma community is not entirely positive is shown by the fact that as many as 16 people in the 10 households surveyed are unemployed and are actively seeking employment.

The observed transformation of the economic structure of Roma households, the employment of Roma, and easier access to the labor market are a major step forward in the integration process of the Roma community in Međimurje County. However, the large number of unemployed people indicates that the process of enabling Roma access to the labor market and employment, although showing positive developments, is by no means complete. Similarly, the example of Kvitrovec shows how macroeconomic pressure in the form of a labor shortage can become a more effective driver of the integration process than targeted social programs.

Migration Characteristics

Of the 62 people recorded in the Kvitrovec Roma settlement, 50 (80.6%) were born in the settlement. Of the twelve people who moved to Kvitrovec, 10 were female and two were male. All 10 female residents and one male resident moved to Kvitrovec for marriage. In only one case, marriage was not the reason for moving. Marital ties, therefore, represent the almost exclusive reason for immigration to the Roma settlement. The time of arrival of the immigrants ranges from 1984 to 2021. In the last decade, only two female immigrants have moved to the settlement.

The analysis of the places from which the relocated individuals came confirms that immigration to the Roma settlements is exclusively from other Roma settlements as part of a “functional Roma region” (Šlezak, 2010a: 96). The largest number of people moved from Kuršanec and Piškorovec (three people each), then from Parag (two people), and one person each from Kotoriba, Pribislavec, Podturn, and Strmec near Varaždin. Thus, the greatest number of arrivals came from the Roma settlements with the largest populations.

ga stanovništva u građane EU-a s pravom slobodnoga kretanja.

Da ekonomska situacija unutar romske zajednice ipak nije posve pozitivna, pokazuje podatak da je čak 16 osoba u 10 istraživanih kućanstava nezaposleno i da pritom aktivno traže zaposlenje.

Uočena preobrazba ekonomske strukture romskih kućanstava, zapošljavanje Roma i lakši pristup tržištu rada velik je korak naprijed u integracijskom procesu romske zajednice u Međimurskoj županiji. Ipak, velik broj nezaposlenih osoba upozorava na činjenicu da proces omogućavanja pristupa tržištu rada i zapošljavanja Roma, iako pokazuje pozitivna kretanja, još ni približno nije dovršen. Jednako tako, primjer Kvitrovca pokazuje da makroekonomski pritisak u vidu nedostatka radne snage može postati učinkovitiji pokretač integracijskoga procesa od ciljanih socijalnih programa.

Migracijska obilježja

Od 62 osobe zabilježene u romskom naselju Kvitrovec njih 50 (80,6 %) rođeno je u istraživanom naselju. Od dvanaest osoba doseljenih u Kvitrovec 10 je osoba ženskoga spola, a dvije muškoga. Svih 10 ženskih osoba i jedna muška u Kvitrovec su se doselile zbog udaje odnosno ženidbe. U samo jednom slučaju sklapanje braka nije bio razlog dolaska. Ženidbene veze, stoga, predstavljaju gotovo isključivi razlog imigracije u romsko naselje. Vrijeme dolaska doseljenih osoba u rasponu je od 1984. do 2021. U posljednjem desetljeću u naselje su doselile samo dvije osobe ženskoga spola.

Analiza mjesta iz kojih su došle doseljene osobe potvrđuje imigraciju u romska naselja kao isključivu imigraciju iz drugih romskih naselja kao dijela „funkcionalne romske regije” (Šlezak, 2010a: 96). Najviše se osoba doselilo iz Kuršanca i Piškorovca (po tri osobe), zatim Paraga (dvije osobe) te po jedna osoba iz Kotoribe, Pribislavca, Podturna i Strmca kraj Varaždina. Dakle, najviše osoba doselilo se iz najvećih romskih naselja.

H. Šlezak
Z. Braičić
D. Jukopila

**Sociodemographic
change and
migration in a
Roma settlement
in Međimurje
County: the case of
Kvitrovec**

Sociodemografske
promjene i
migracije u
romskom naselju
u Međimurskoj
županiji: slučaj
Kvitrovca

The authors investigated emigration characteristics over the past 10 years. During the period studied, 12 girls left Kvitrovec to get married. It is interesting to see that the destination of departure, i.e. the place of marriage, does not deviate much from the previous pattern of girls leaving for other Roma settlements observed by Šlezak (2010a) in his study on Kuršanec. Slightly more than half of the girls, 8 of them, married into other Roma settlements in Međimurje County. One of them moved abroad for marriage, while the remaining three girls married into settlements with a majority population. Only one of the 12 girls mentioned, the one who moved abroad, married a member of the majority population, while all the other girls married members of the Roma national minority. Therefore, despite the partial spatial dispersion of leaving the circle of Roma settlements, the Roma community remains ethnically very endogamous.

An even more interesting aspect of emigration is that over the past 10 years, not counting girls who moved away due to marriage, seven families total 23 members have left the Roma settlement of Kvitrovec, buying a house either in Domašinec or in another nearby settlement with a majority population. In all cases, they are younger men born in Kvitrovec who have started families and left the settlement. All of them left between the ages of 19 and 29. A very interesting fact is that all 7 of these men were in steady employment at the time of their departure and purchased their homes with the help of a bank loan secured on the basis of their steady employment and income. In this case, the acquisition of creditworthiness proves to be the key driver of spatial mobility, thereby confirming the thesis that the economic integration of the Roma population through employment does not necessarily lead to the development of the Roma settlement itself but serves as a means to create the prerequisites for leaving a segregated space, which results in socio-economic impoverishment of the remaining part of the Roma community in the settlement.

The data presented show a very intense process of emigration from the Roma settlement of Kvitrovec, which is consistent with the indirectly recorded characteristics of significant emigration from Roma settlements observed by Šlezak

Autori su istražili emigracijska obilježja za razdoblje unazad 10 godina. U istraživanom razdoblju 12 djevojaka napustilo je Kvitrovec radi udaje. Mjesto odlaska, odnosno udaje, pritom ne odskae previše od dosadašnjega obrasca odlaska djevojaka u druga romska naselja koja je uočio Šlezak (2010a) u svojem radu o Kuršanecu. Nešto više od polovice djevojaka, njih 8, udalo se u druga romska naselja Međimurske županije. Jedna od njih zbog udaje se odselila u inozemstvo, dok su se preostale tri djevojke udale u naselja s većinskim stanovništvom. Samo jedna od navedenih 12 djevojaka, i to ona koja je otišla u inozemstvo, sklopila je brak s pripadnikom većinskoga naroda, dok su se sve ostale djevojke udale za pripadnike romske nacionalne manjine. Dakle, bez obzira na djelomičnu prostornu disperziju odlaska izvan kruga romskih naselja romska zajednica ostaje etnički jako endogamna.

Drugo, još zanimljivije, emigracijsko obilježje jest to što je unazad proteklih 10 godina, ne ubrajajući odseljene djevojke zbog udaje, romsko naselje Kvitrovec napustilo čak 7 obitelji s ukupno 23 člana kupivši kuću ili u Domašincu ili u nekom drugom obližnjem naselju s većinskim stanovništvom. U svim je slučajevima riječ o mlađim muškarcima rođenima u Kvitrovcu koji su zasnovali obitelj i napustili naselje. Svi su otišli u rasponu dobi od 19 do 29 godina starosti. Vrlo je zanimljiva činjenica da je svih sedam navedenih muškaraca u trenutku odlaska bilo stalno zaposleno te su kupnju kuće ostvarili uz pomoć bankovnoga kredita dobivenog na temelju stalnog zaposlenja i stalnih prihoda. Stjecanje kreditne sposobnosti u ovom se slučaju pokazuje kao ključni pokretač prostorne mobilnosti, čime se potvrđuje teza da ekonomska integracija romskoga stanovništva kroz zapošljavanje ne vodi nužno razvoju samoga romskog naselja, već služi kao sredstvo ostvarenja preduvjeta izlaska iz segregiranoga prostora, što za posljedicu ima socioekonomsko osiromašenje preostalog dijela romske zajednice u naselju.

Rezultati istraživanja upućuju na izrazitu selektivnost emigracije iz romskoga naselja. S jedne strane, žensko stanovništvo odlazi zbog udaje većinom u druga romska naselja. S druge strane, najvitalniji i ekonomski najposposbniji dio stanovništva napušta

Tab 4 Permanent migration of the Roma settlement Kvitrovec 2015 – 2024
Tab. 4. Trajna migracija romskoga naselja Kvitrovec 2015. – 2024.

Emigrants / Odseljene osobe					Immigrants / Doseljene osobe			
Year / Go-dina	Sex / Spol	Place of arrival / Mjesto doseljenja	Age of departure / Dob odlaska	Reason for leaving / Razlog odlaska	Sex / Spol	Place of departure / Mjesto odseljenja	Age of arrival / Dob dolaska	Reason for moving / Razlog dolaska
2015	F / Ž	Držimurec	18	marriage / udaja				
	F / Ž	Kotoriba	16	marriage / udaja				
	F / Ž	Piskorovec	17	marriage / udaja				
2016	F / Ž	Njemačka	21	marriage / udaja	F / Ž	Trnovec	15	marriage / udaja
	F / Ž	Piskorovec	22	marriage / udaja				
	F / Ž	Piskorovec	15	marriage / udaja				
2017	F / Ž	Orehovica	18	marriage / udaja				
2018	M	Domašinec	20	Family / Obiteljska selidba				
	F / Ž	Domašinec	19	Family / Obiteljska selidba				
	M	Domašinec	2	Family / Obiteljska selidba				
	M	Domašinec	0	Family / Obiteljska selidba				
	M	Turčišće	25	Family / Obiteljska selidba				
	F / Ž	Turčišće	17	Family / Obiteljska selidba				
2019	F / Ž	Kuršanec	17	marriage / udaja				
	M	Domašinec	21	Family / Obiteljska selidba				
	F / Ž	Domašinec	21	Family / Obiteljska selidba				
	F / Ž	Čakovec	25	marriage / udaja				
	F / Ž	Kuršanec	27	marriage / udaja				
	F / Ž	Orehovica	18	marriage / udaja				
2021	M	Domašinec	29	Family / Obiteljska selidba	F / Ž	Kuršanec	20	marriage / udaja
	F / Ž	Domašinec	29	Family / Obiteljska selidba				
	M	Domašinec	10	Family / Obiteljska selidba				
	M	Domašinec	22	Family / Obiteljska selidba				
	F / Ž	Domašinec	21	Family / Obiteljska selidba				
	M	Domašinec	3	Family / Obiteljska selidba				
	F / Ž	Pušćine	17	marriage / udaja				

Sociodemographic change and migration in a Roma settlement in Međimurje County: the case of Kvitrovec

Sociodemografske promjene i migracije u romskom naselju u Međimurskoj županiji: slučaj Kvitrovca

continued Tab 4 Permanent migration of the Roma settlement Kvitrovec 2015 – 2024
nastavak Tab. 4. Trajna migracija romskoga naselja Kvitrovec 2015. – 2024.

Year / Go- dina	Emigrants / Odseljene osobe				Immigrants / Doseljene osobe			
	Sex / Spol	Place of arrival / Mjesto doseljenja	Age of departure / Dob odlaska	Reason for leaving / Razlog odlaska	Sex / Spol	Place of departure / Mjesto odseljenja	Age of arrival / Dob dolaska	Reason for moving / Razlog dolaska
2023	M	Njemačka	19	job / posao				
	M	Domašinec	26	Family / Obiteljska selidba				
	F / Ž	Domašinec	24	Family / Obiteljska selidba				
	M	Domašinec	6	Family / Obiteljska selidba				
	M	Domašinec	4	Family / Obiteljska selidba				
	F / Ž	Domašinec	3	Family / Obiteljska selidba				
	F / Ž	Domašinec	0	Family / Obiteljska selidba				
	M	Palovec	19	Family / Obiteljska selidba				
	F / Ž	Palovec	18	Family / Obiteljska selidba				
	M	Palovec	1	Family / Obiteljska selidba				

Source: Author's research, 2024/2025
Izvor: Istraživanje autora, 2024./2025.

(2022) in the case of Parag and Piškorovec. Over the past 10 years, 36 people have left the settlement.

The stated research result indicates a pronounced selectivity in emigration from the Roma settlement. On the one hand, the female population mostly leaves due to marriage to other Roma settlements. On the other hand, the most vital and economically capable segment of the population abandons the segregated Roma settlement, leaving behind a demographically and economically impoverished community. Economic integration of Roma in the form of employment is not a process that contributes to the development of the community in the Roma settlement, but rather a means that influences the exodus from the Roma settlement.

segregirano romsko naselje ostavljajući demografski i ekonomski osiromašenu zajednicu romskoga naselja. Ekonomska integracija Roma u vidu zapošljavanja nije proces koji pridonosi razvoju zajednice u romskom naselju, već sredstvo koje utječe na izlazak iz romskoga naselja. Navedeni podatci pokazuju vrlo intenzivan proces emigracije iz romskoga naselja Kvitrovec, što je u skladu s posredno zabilježenim obilježjima značajne emigracije iz romskih naselja koja je uočio Šlezak (2022) na primjeru Paraga i Piškorovca. U proteklih 10 godina, naselje je napustilo 36 ljudi.

Uzimajući u obzir broj doseljenih (2) i odseljenih osoba (36) u proteklih 10 godina, autori donose zaključak o izrazitom emigracijskom smjeru prostorne pokretljivosti stanovništva romskoga naselja Kvitrovec. Retrogradnim izračunom na temelju prikupljenih podataka o broju rođenih, umrlih, doseljenih i odselje-

Considering the number of arrivals (2) and departures (36) over the past 10 years, the authors conclude that the population of the Roma settlement Kvitrovec exhibits a pronounced emigrational pattern of spatial mobility. By back-calculation based on collected data on the number of births, deaths, arrivals, and departures, the authors determined that 10 years ago (in 2015), the Roma settlement of Kvitrovec had 69 inhabitants. This figure is very important for understanding the demographic dynamics of Roma settlements. It is clear that Kvitrovec has reached a point where emigration is negating the value of the natural movement of the Roma population. Anticipating greater economic integration of the Roma population in other Roma settlements in the future, a strong wave of emigration from Roma settlements to majority-population settlements can be expected.

Additional insight into the emigration potential, or latent aspirations, within the Kvitrovec Roma settlement is provided by respondents' answers to the question of whether they want to move out of the settlement. Of the 13 respondents representing their households, six expressed a desire to leave the Roma settlement. They cited nearby majority-population settlements as their preferred destination, citing a desire for better and more peaceful living conditions.

Applying the theoretical framework of migration aspirations and capabilities (de Haas, 2021), it can be concluded that aspirations for a better life within the Roma settlement of Kvitrovec likely existed earlier as well, but that only a recent increase in economic capabilities by way of employment and the indirect attainment of creditworthiness has enabled the transformation of these aspirations into actual mobility. In the case of Kvitrovec, it is also important to point out the "capacity to stay" emphasized by Carling and Schewel (2018). This refers to the fact that within the Roma community, there is involuntary immobility among those who wish to leave but, due to economic impossibilities or insufficient means, are unable to realize their latent aspirations of leaving the Roma settlement. This phenomenon confirms the risk of continued spatial segregation in Roma settlements, where

nih osoba autori su došli do podatka da je prije deset godina (2015. godine) romsko naselje Kvitrovec brojilo 69 stanovnika. Navedeni podatak vrlo je važan u razumijevanju demografske dinamike romskih naselja. Očito je da je Kvitrovec dosegao točku gdje emigracija poništava vrijednost prirodnoga kretanja romskoga stanovništva. Očekujući u budućem razdoblju sve veću ekonomsku integraciju romskoga stanovništva i u drugim romskim naseljima, pretpostavljamo snažan emigracijski val iz romskih naselja prema naseljima s većinskim stanovništvom.

Dodatni uvid u emigracijski potencijal, odnosno latentne aspiracije unutar romskoga naselja Kvitrovec, daje podatak o odgovorima ispitanika na pitanje žele li se odseliti izvan romskoga naselja. Od 13 ispitanika koji su predstavljali svoje kućanstvo njih 6 izrazilo je želju za napuštanjem svoga naselja. Kao poželjnu destinaciju naveli su obližnja naselja s većinskim stanovništvom, a kao razlog želju za boljim i mirnijim uvjetima življenja.

Primjenom teorijskoga okvira migracijskih aspiracija i sposobnosti (de Haas, 2021) može se zaključiti da su aspiracije za boljim životom unutar romskoga naselja Kvitrovec vjerojatno postojale i ranije, no da je tek recentno povećanje ekonomskih sposobnosti kroz zapošljavanje i posredno ostvarenje kreditne sposobnosti omogućilo transformaciju tih aspiracija u stvarnu mobilnost. U slučaju Kvitrovca važno je upozoriti i na „sposobnost ostanka” koju naglašavaju Carling i Schewel (2018). Riječ je o činjenici da unutar romske zajednice postoji nedobrovoljna imobilnost onih koji žele otići, ali zbog ekonomskih nemogućnosti, odnosno nedovoljnih sposobnosti, nisu u prilici to učiniti, odnosno realizirati latentne aspiracije za odlaskom izvan romskoga naselja. Ta pojava potvrđuje rizik nastavka prostorne segregacije u romskim naseljima, gdje dolazi do povećanja, odnosno koncentracije socijalne deprivacije stanovnika naselja.

Primjer Kvitrovca i njegovih emigracijskih obilježja upućuje na jedan paradoks. Naime, rad Ionele Vlase (2025) na primjeru rumunjskih Roma upućuje na to da su Romi u stalnom radnom odnosu manje skloni migraciji od samozaposlenih osoba i onih koji se školuju. U Kvitrovcu migriraju upravo oni koji imaju stalni radni odnos. Obitelji koje su se odselile nisu bile najsiromašnije, već, naprotiv, ekonomski najintegriranije koje u svjetlu de Haasova modela predstavljaju

there is an increase, or concentration, of social deprivation among the residents.

The example of Kvitrovec and its migration characteristics points to a paradox. Namely, the work of Ionela Vlase (2025), using the example of Romanian Roma, suggests that Roma in permanent employment are less inclined to migrate than the self-employed and those in education. In Kvitrovec, it is precisely those with permanent employment who migrate. The families who moved away were not the poorest but, on the contrary, the most economically integrated, who, in light of the de Haas model, represent those with the greatest capabilities. The assumption is that in Romania, Roma see paid work and economic security as a good enough reason to stay, whereas in Kvitrovec, steady employment becomes a tool for creditworthiness and enables escape from the segregated settlement. In the case of Kvitrovec, employment is not the ultimate goal of migration and the integration process, but a means that enables spatial mobility and escape from the segregated conditions of the Roma settlement.

Conclusion

The results of the research on socio-demographic changes in the Roma settlement of Kvitrovec in Međimurje County provide confirmation of de Haas's theoretical framework of "aspirations and capabilities" (de Haas, 2021) at the micro-local level by revealing the complex dynamics of the Roma community's transformation. The research findings, based on a comprehensive coverage of the population of the studied Roma settlement, challenge stereotypes about the static nature of Roma settlements and point to fundamental changes in the mechanisms of social and spatial integration.

The conducted research resulted in several important conclusions. The obtained results, considering a dose of reserve due to the microlocal spatial scope of the research, indicate that the economic integration of the Roma community acts as a catalyst for migration, rather than a factor in retaining the Roma population in existing Roma settlements.

one s najvećim sposobnostima. Pretpostavka je da u Rumunjskoj Romi plaćeni posao i ekonomsku sigurnost vide kao dovoljno dobar razlog ostanka, dok u Kvitrovcu stalno zaposlenje postaje instrument kreditne sposobnosti i omogućavanja bijega iz segregiranoga naselja. U slučaju Kvitrovca zaposlenje nije krajnji cilj migracija i integracijskog procesa, već sredstvo koje omogućuje prostornu mobilnost i izlazak iz segregacijskih uvjeta romskoga naselja. Zanimljivo je kako u istraženim migracijskim obilježjima Roma u širem europskom okruženju, poput primjera slovačkih Roma, emigracija služi kao mehanizam zarade, čime se ostvaruju financijske mogućnosti te nakon povratka kupnja nekretnina u dijelovima naselja s većinskim stanovništvom (Grill, 2012). Dok su u navedenom slučaju slovački Romi vlastitu desegregaciju ostvarili kroz odnos vanjska emigracija – ostvarenje financijskih sposobnosti – desegregacija, Romi iz Kvitrovca uspjeli su do osnovnih financijskih sredstava upotrijebljenih za vlastitu desegregaciju doći na domaćem tržištu rada bez potrebe za prethodnom vanjskom emigracijom. Potvrdu da ekonomsko osnaživanje kućanstva vodi do promjene stambenih preferencija i u konačnici odlaska iz segregiranih romskih naselja možemo vidjeti i na primjeru mađarskih Roma (Durst i Nyíró, 2018).

Zaključak

Rezultati istraživanja sociodemografskih promjena u romskom naselju Kvitrovec u Međimurskoj županiji potvrđuju de Haasov teorijski okvir „aspiracija i sposobnosti“ (de Haas, 2021) na mikrolokalnoj razini kroz otkrivanje kompleksne dinamike transformacije romske zajednice. Rezultati istraživanja temeljeni na potpunom obuhvatu populacije istraživanoga romskog naselja dovode u pitanje stereotipe o statičnosti romskih naselja i upućuju na temeljne promjene u mehanizmima socijalne i prostorne integracije.

Provedeno istraživanje rezultiralo je s nekoliko važnih zaključaka. Dobiveni rezultati, uzimajući dozu rezerve zbog mikrolalnoga prostornog obuhvata istraživanja, upućuju na to da ekonomska integracija romske zajednice djeluje kao katalizator migracije, a ne čimbenik zadržavanja romskoga stanovništva u postojećim romskim naseljima. Visok

The high share of households with earnings from paid employment (69%) represents a significant departure from dependence on social assistance. In line with de Haas's theory of the migration paradox, the increase in economic resources (financial capacity) did not tie the population to the settlement but rather enabled the realization of latent aspirations to leave it. The case of seven families who used their creditworthiness to secure properties outside the Roma settlement points to the conclusion that access to the financial market, enabled by employment and steady wages, is the effective tool for breaking down spatial segregation via the realization of economic opportunities for spatial mobility.

The second conclusion concerns the fact that the settlement is undergoing a process of selective depopulation. Kvitrovec records stagnation in its population and a pronounced deficit of the 25–44-year-old generation in its age structure. The departure of the most economically active population transforms the settlement from a demographic reservoir into a transitional zone. This exodus of the able-bodied suggests that successful individual integration often results in their physical departure from the segregated community, raising questions about the long-term sustainability and social structure of the remaining settlement.

The third important conclusion concerns the duality of migration movements. The research points to the simultaneous occurrence of traditional and modern mobility patterns. While female migration still relies on endogamous marital ties within the "functional Roma region," family economic migration is primarily directed toward majority settlements and, to some extent, abroad. Croatia's accession to the Schengen Area has added value to Croatian citizenship as a important resource, a legal capacity for transnational cross-border mobility that has potential to become a new strategy for the resilience, advancement, and integration of Roma.

The fourth important finding of this study is the critically low coverage of children in preschool education. Despite successes in employing the current generation, exclusion from the early childhood education system from the earliest age poses a serious threat to the accumulation of human capital for future generations of the Roma community. The absence of early socialization and the development

uduo kućanstava s prihodima od nesamostalnoga rada (69 %) predstavlja značajan odmak od ovisnosti o socijalnoj pomoći. Sukladno de Haasovoj teoriji o migracijskom paradoksu, povećanje ekonomskih resursa (financijske sposobnosti) nije vezalo stanovništvo uz naselje, već je omogućilo realizaciju latentnih aspiracija za odlaskom. Slučaj sedam obitelji koje su kreditnom sposobnošću osigurale nekretnine izvan romskoga naselja upućuje na zaključak da je pristup financijskom tržištu, omogućen zapošljavanjem i stalnim prihodima od nesamostalnoga rada, učinkovit instrument razbijanja prostorne segregacije putem ostvarenja ekonomskih mogućnosti prostorne mobilnosti.

Drugi zaključak odnosi se na činjenicu da naselje prolazi kroz proces selektivne depopulacije. Kvitrovec bilježi stagnaciju broja stanovnika i izražen deficit generacije u dobi od 25 do 44 godine u dobnoj strukturi. Odlazak radno najaktivnijega stanovništva transformira naselje iz demografskoga rezervoara u tranzicijsku zonu. Ovaj egzodus sposobnih sugerira da uspješna integracija pojedinca često rezultira njegovim fizičkim izlaskom iz segregirane zajednice, što otvara pitanja o dugoročnoj održivosti i socijalnoj strukturi preostalog dijela naselja.

Treći važan zaključak odnosi se na dualitet migracijskih kretanja. Istraživanje upućuje na istovremenost tradicionalnih i modernih obrazaca mobilnosti. Dok se ženska migracija i dalje oslanja na endogamne bračne veze unutar „funkcionalne romske regije“, ekonomska migracija obitelji usmjerena je ponajviše prema većinskim naseljima i djelomično inozemstvu. Ulazak Hrvatske u šengenski prostor dao je dodatnu vrijednost hrvatskom državljanstvu kao važnom resursu, odnosno pravnoj sposobnosti za prekograničnu mobilnost, koja ima potencijal postati nova strategija otpornosti, napredovanja i integracije Roma.

Četvrti važan nalaz ovog istraživanja jest kritično nizak obuhvat djece predškolskim odgojem i obrazovanjem. Unatoč uspjesima u zapošljavanju trenutne generacije neuključenost u odgojno-obrazovni sustav od najranije dobi ozbiljna je prijetnja akumulaciji ljudskoga kapitala budućih generacija romske zajednice. Izostanak rane socijalizacije i razvoja kompetencija u hrvatskom jeziku romskoj

of skills in the Croatian language may limit the future abilities of Roma children, potentially halting the desegregation process that their parents began.

In conclusion, the micro-local perspective of the Kvitrovec Roma settlement shows that Roma are not just passive objects of integration policies, but active subjects who use newly acquired capabilities to redefine their living space. In this case, desegregation does not occur by state intervention in the settlement's space, but rather by individual economic empowerment that enables its residents to leave. These findings suggest the need to reorient policies from focusing exclusively on the infrastructural equipping of segregated settlements to investing in individual capabilities, primarily employment, which gives individuals the freedom to choose where to live.

djeci može ograničiti buduće sposobnosti, potencijalno zaustavljajući proces desegregacije koji su započeli njihovi roditelji.

Zaključno, mikrolokalna perspektiva romskoga naselja Kvitrovec pokazuje da Romi nisu samo pasivni objekti integracijskih politika već aktivni subjekti koji se koriste novostečenim sposobnostima za redefiniranje svoga životnog prostora. Desegregacija se u ovom slučaju ne događa intervencijom države u prostor naselja, već individualnim ekonomskim osnaživanjem koje omogućuje izlazak iz njega. Ti nalazi sugeriraju potrebu za reorijentacijom politika s isključivim fokusom na infrastrukturno opremanje segregiranih naselja prema ulaganju u individualne sposobnosti, prvenstveno zapošljavanje, koje pojedincima daje mogućnost slobode izbora mjesta stanovanja.

References Literatura

- Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA), 2025a: *Rights of Roma and Travellers in 13 European Countries – Perspectives from the Roma Survey 2024*, Vienna.
- Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA), 2025b: *Romi i romska skupina Travellers u EU-u: više radnih mjesta, ali diskriminacija i dalje postoji*, Priopćenje za medije, Beč, 2. listopada 2025.
- Carling, J., 2002: Migration in the age of Involuntary Immobility: Theoretical Reflections and Cape Verdean Experiences, *Journal of Ethnic and Migration Studies* 28 (1), 5–42, DOI: 10.1080/13691830120103912
- Carling, J., Schewel, K., 2018: Revisiting aspiration and ability in international migration, *Journal of Ethnic and Migration Studies* 44 (6), 945–963, DOI: 10.1080/1369183X.2017.1384146
- de Haas, H., 2010: The Internal Dynamics of Migration Processes: A Theoretical Inquiry, *Journal of Ethnic and Migration Studies* 36 (10), 1587–1617, DOI: 10.1080/1369183X.2010.489361
- de Haas, H., 2021: A theory of migration: the aspirations-capabilities framework, *Comparative Migration Studies*, 9, 8, DOI: 10.1186/s40878-020-00210-4
- Državni zavod za statistiku (DZS), 2022: *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. godine: Stanovništvo prema narodnosti po gradovima i općinama*, www.dzs.hr (10. 01. 2025.)
- Europska komisija, 2020: *Unija jednakosti: Strateški okvir EU-a za jednakost, uključivanje i sudjelovanje Roma*, Bruxelles.
- Kliček, S., Lončar, J., 2016: Analysis of migration trends and functions of areas inhabited by Roma: example of Medimurje county (Croatia) and the settlement of Kuršanec, *Geographica Panonica* 20 (4), 227–241, DOI: 10.5937/GeoPan1604227K
- Kunac, S., Klasnić, K., Lalić, S., 2018: *Uključivanje Roma u hrvatsko društvo: istraživanje baznih podataka*, Centar za mirovne studije, Zagreb.
- Leggio, D.V., Matras, Y., 2018: How open borders can unlock cultures. U *Open Borders, Unlocked Cultures. Romanian Roma Migrants in Western Europe*, ur. Matras Y, Leggio, D.V., Routledge. DOI: 10.4324/9781315295770
- Matoušek, R., Sýkora, L. 2011: Environmental justice and residential segregation in Czechia: the case of Roma resettlement in the town of Vsetín. *AUC Geographica*, 46(2), 81–94.
- Picker, G. 2013: Policy Logic and the Spatial Segregation of Roma in Europe. The Cases of Florence and Cluj-Napoca. In G. Zincone, & I. Ponzio, (Eds.), *How European Cities Craft Immigrant integration. Something to Learn* (pp. 40–57). Foundation for European Progressive Studies. Pokos, N., 2005: Demografska analiza Roma na temelju statističkih podataka, u: *Kako žive hrvatski Romi*, (ur. Štambuk, M.), Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, 35–52.
- Rochovská, A., Rusnáková, J. 2018: Poverty, segregation and social exclusion of Roma communities in Slovakia. *Bulletin of Geography. Socio-economic Series*, 42, 195–212. Schewel, K., 2020: Understanding Immobility: Moving Beyond the Mobility Bias in Migration Studies. *International Migration Review*, 54 (2), 328–355. <https://doi.org/10.1177/0197918319831952>
- Schewel, K., 2021: Aspiring for Change: Ethiopian Women's Labor Migration to the Middle East. *Social Forces* 100 (1), 1–28. DOI:10.1093/sf/soab051
- Šlezak, H., 2009: Prostorna segregacija romskog stanovništva u Medimurskoj županiji, *Hrvatski geografski glasnik* 71 (2), 65–81, DOI: 10.21861/HGG.2009.71.02.04
- Šlezak, H., 2010a: *Demogeografska i sociokulturna obilježja romske populacije u Medimurju* (magistarski rad). Zagreb.
- Šlezak, H., 2010b: Prirodno kretanje romskog stanovništva u Medimurskoj županiji – primjer romskog naselja Kuršanec, *Hrvatski geografski glasnik* 72 (2), 77–100, DOI: 10.21861/HGG.2010.72.02.04

- Šlezak, H., 2013: Uloga Roma u demografskim resursima Međimurske županije, *Sociologija i prostor* 51 (1), 21-43, DOI: 10.5673/sip.51.1.2
- Šlezak, H., 2022: Kamo su nestali Romi? Promišljanje o prvim rezultatima popisa 2021. na primjeru usporedbe prirodnog i ukupnog kretanja broja stanovnika romskih naselja Parag i Piškorovec u Međimurskoj županiji. *Sociologija i prostor*, 60 (2), 341-356
- Šlezak, H., 2023: Roma communities in Međimurje, Croatia: From spatial segregation toward spatial integration and back, *Geographica Pannonica*, 27 (2), 132-144, DOI: 10.5937/gp27-43887
- Šlezak, H., 2024: Roma Settlements in Međimurje: definition, spatial development, characteristics, *Hrvatski geografski glasnik*, 86 (2), 69-96, DOI: 10.21861/HGG.2024.86.02.04
- Šlezak, H., Belić, T., 2019: Projekcije kretanja romske populacije u Međimurju - put od manjine ka većini, *Geoadria* 24 (2), 141-167, DOI: 10.15291/geoadria.2877
- Toušek, L. 2011: Purification of space: Spatial segregation of Roma in the Czech Republic. RESPECT Research Project (GA no. 244549).
- Virag, T., & Varadi, M.M. 2018: Spatial exclusion and boundary-making in different Roma neighbourhoods in Hungarian rural small towns. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 109(4), 485- 498. DOI:10.1111/tesg.12300
- Vlada Republike Hrvatske, 2021: *Nacionalni plan za uključivanje Roma za razdoblje od 2021. do 2027. godine*, Vlada Republike Hrvatske, Zagreb
- Vlada Republike Hrvatske, 2012: *Nacionalna strategija za uključivanje Roma, za razdoblje od 2013. do 2020. godine*, Vlada Republike Hrvatske, Zagreb
- Vlase, I., 2025: Roma Migration Intentions: An Aspirations-Capabilities Approach, *Sociology Compass* 19 (12) e70144, DOI: 10.1111/soc4.70144
- Vuksanović-Macura, Z. 2020: Spatial Segregation of Roma Settlements Within Serbian Cities. Examples from Belgrade, Novi Sad, and Kruševac. In V. Mihaylov (Ed.), *Spatial Conflicts and Divisions in Post-socialist Cities* (pp. 211-224). Cham: Springer.
- Međimurska županija, 2013: *Akcijski plan uključivanja Roma Međimurske županije od 2013. do 2015.godine*, Međimurska županija, Čakovec
- UNDP in Croatia, 2014: *Atlas romskih naselja u Međimurskoj županiji*, <https://www.yumpu.com/xx/document/view/57393005/atlasromskihnaselja1> (10. 01. 2025.)

H. Šlezak
Z. Braičić
D. Jukopila

Sociodemographic change and migration in a Roma settlement in Međimurje County: the case of Kvitrovec

Sociodemografske promjene i migracije u romskom naselju u Međimurskoj županiji: slučaj Kvitrovca

Hrvoje Šlezak (corresponding author) hrvoje.slezak@ufzg.unizg.hr
Doc. dr. sc., Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, Odsjek u Čakovcu, Dr. Ante Starčevića 55, 40000 Čakovec, Hrvatska

Zdenko Braičić zdenko.braicic@ufzg.unizg.hr
Prof. dr. sc., Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, Odsjek u Petrinji, Trg Matice hrvatske 12, 44250 Petrinja, Hrvatska

Danijel Jukopila danijel.jukopila@ufzg.unizg.hr
Dr. sc., viši predavač, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, Savska cesta 77, 10000 Zagreb, Hrvatska

Authors
Autori